

ШЕВЧЕНКО

Інна Юріївна

shevchenko.khnadu@gmail.com

УДК 338

КОНКУРЕНТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ: СУТНІСНА ТА СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА

COMPETITIVE POTENTIAL OF THE AUTOMOTIVE INDUSTRY'S ENTERPRISES: ESSENTIAL AND STRUCTURAL CHARACTERISTIC

к.е.н., доцент, Харківський
національний автомобільно-
дорожній університет

Метою статті є надання сутнісної та структурної характеристики конкурентному потенціалу підприємств автомобілебудування. Розкрито сутність конкурентного потенціалу автомобілебудівного підприємства як «сукупність реалізованих і потенційних виробничих, кадрових, управлінських, інноваційно-інвестиційних, фінансових, стратегічних і ринкових ресурсів автовиробника, що забезпечують конкурентоспроможність автомобілебудівної продукції на ринку продажу автомобілів та ефективність всіх видів діяльності автомобілебудівного підприємства на різних етапах його життєвого циклу».

* * *

Целью статьи является определение сущностной и структурной характеристики конкурентного потенциала предприятий автомобилестроения. Раскрыта сущность конкурентного потенциала автомобилестроительного предприятия как «совокупность реализованных и потенциальных производственных, кадровых, управленческих, инновационно-инвестиционных, финансовых, стратегических и рыночных ресурсов автопроизводителя, обеспечивающих конкурентоспособность автомобилестроительной продукции на рынке продажи автомобилей и эффективность всех видов деятельности автомобилестроительного предприятия на разных этапах его жизненного цикла».

* * *

Introduction. The automotive industry is the integral part of Ukraine's industry. But nowadays the automotive industry's enterprises suffer from the difficult, complex and systematic problems, the combined effect of which has led to the decrease of competitiveness of the domestic automakers. The competitiveness of enterprise of the automotive industry is the dynamic ability of enterprise of the automotive industry to ensure the efficiency of all activities as result of interaction of the internal competitive potential and the external competitive environment factors in accordance with the chosen competitive strategy at the certain stage of the life cycle. Thus, the competitive potential is the basis of competitiveness of the automotive industry's enterprises.

The purpose is providing the essential and structural characteristic of the competitive potential of the automotive industry's enterprises. The achievement of the purpose involves conducting the theoretical research with using the method of analysis and synthesis, the system approach, the monographic method, the historical method, the method of theoretical generalization.

Results. The essence of the competitive potential of the automotive industry's enterprise is «the complex of the realized and potential industrial, personnel, managerial, innovative, investment, financial, strategical and market resources of the automobile's manufacturer, which ensuring the competitiveness of the automotive products in the automobile's market and the efficiency of all types of activities of the automotive industry's enterprise at the various stages of the life cycle».

Conclusion. The essential characteristic of the competitive potential of the automotive industry's enterprise indirectly indicates its structural characteristic. The basic structure of the competitive potential of the automotive industry's enterprises includes two elements – realized and unrealized (potential) parts. The component structure of the competitive potential of the automotive industry's enterprises includes such elements as the industrial, personnel, managerial, innovative, investment, financial, strategical and market potential.

Ключові слова: конкурентний потенціал підприємства, конкурентоспроможність підприємства, автомобілебудування

Ключевые слова: конкурентный потенциал предприятия, конкурентоспособность предприятия, автомобилестроение

Keywords: competitive potential of enterprise, competitiveness of enterprise, automotive industry

ВСТУП

Невід'ємною частиною промисловості України є автомобілебудування, підприємства якого нині потерпають від складних, комплексних і систематичних проблем, сукупний вплив котрих призвів до зниження конкурентоспроможності вітчизняних автовиробників.

У попередніх публікаціях автора надавалися дефініції сутності категорій «конкурентоспроможність підприємства автомобілебудування» та «конкурентоспроможність продукції підприємства автомобілебудування» вбачається

спроможність продукції підприємства автомобілебудування». Так, під конкурентоспроможністю підприємства автомобілебудування пропонується розуміти динамічну властивість автомобілебудівного підприємства щодо забезпечення ефективності всіх видів діяльності в результаті взаємодії внутрішнього конкурентного потенціалу та факторів зовнішнього конкурентного середовища у відповідності до обраної конкурентної стратегії на певному етапі життєвого циклу [1]. Сутність категорії «конкурентоспроможність продукції підприємства автомобілебудування» вбачається

ся у «динамічній властивості автомобілебудівної продукції на певному етапі життєвого циклу здобувати конкурентні переваги за ціновими та неціновими характеристиками у порівнянні з аналогічною автомобілебудівною продукцією в результаті взаємодії внутрішнього конкурентного потенціалу автовиробника та факторів зовнішнього середовища, що супроводжується отриманням економічного, соціального та/або інших ефектів у відповідності до конкурентної стратегії підприємства автомобілебудування» [2].

В обох визначеннях вказується на особливу важливість конкурентного потенціалу як запоруки конкурентоспроможності продукції підприємства автомобілебудування та, як наслідок, конкурентоспроможності автомобілебудівного підприємства.

Зазначене актуалізує необхідність надання сутнісної та структурної характеристики конкурентному

потенціалу підприємств автомобілебудівної галузі.

МЕТА РОБОТИ полягає у наданні сутнісної та структурної характеристики конкурентному потенціалу підприємств автомобілебудування.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

При проведенні теоретичного дослідження використано такі методи як метод аналізу та синтезу, системний підхід, монографічний метод, історичний метод, метод теоретичного узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Застосувавши монографічний і історичний методи, представимо історичну еволюцію дефініції сутності категорії «конкурентний потенціал підприємства» у вітчизняній науковій економічній літературі у табл. 1.

Таблиця 1

Історична еволюція дефініції сутності категорії «конкурентний потенціал підприємства»

[складено автором за джерелами]

Автори (роки)	Дефініція
1	2
Кирчата І.М., Поясник Г.В. (2009)	систематизований комплекс взаємоузгоджених можливостей і ресурсів внутрішнього середовища підприємства, який забезпечує отримання конкурентних переваг в умовах змінюваного зовнішнього середовища та обмежених ресурсів, сприяє досягненню поставлених конкурентних цілей та при раціональному використанні забезпечує підприємству високий конкурентний статус [3]
Смагач О.І. (2009)	організаційно-економічна система, що відбиває сукупність виробничо-технічних, організаційних, трудових і фінансових можливостей та ресурсів підприємства, сприяючих досягненню конкурентних переваг на зовнішньому ринках [4]
Гудзинський О.Д., Судомир С.М., Гуренко Т.О. (2010)	здатність підприємства та його системи менеджменту формувати збалансований комплекс можливостей по задоволенню потреб споживачів з метою забезпечення сталого стратегічного розвитку, підвищення конкурентоспроможності, завчасної адаптації до змін у зовнішньому середовищі [5]
Солоха Д.В. та ін. (2010)	певна система, що складається з безперервно взаємодіючих факторів і характеризує ступінь реалізації потенційних можливостей підприємства по надбанню та утриманню впродовж тривалого періоду часу конкурентної переваги [6]
Сімонова В.С. (2011)	відкрита багатоелементна, ієрархічна та динамічна система можливостей, компетенцій і ресурсів внутрішнього середовища підприємства, спрямована на отримання конкурентних переваг в умовах мінливого зовнішнього середовища, яка в разі раціонального й ефективного використання ресурсів забезпечить підприємству високий конкурентний статус, що відповідає встановленим цілям та завданням [7]
Близнюк С.В., Остапенко А.В. (2011)	сукупність зовнішніх і внутрішніх по відношенню до конкурентного середовища можливостей підприємства, реалізація яких створює конкурентні переваги і забезпечує стійку конкурентну позицію на ринку [8]
Гончаренко І.М. (2012)	система взаємоузгоджених ресурсів, можливостей та ключових компетенцій, функціонування якої ґрунтується на ефективній реалізації стратегічних змін, досягнення стратегічних цілей з метою формування конкурентного стану (статусу), створення та підтримки конкурентних переваг підприємства на ринку [9]
Омельчак Г.В. (2013)	сукупність параметрів, що визначають можливість і здатність корпорації (системи) ефективно функціонувати на ринку в перспективі (мати високий рівень рентабельності, утримувати або збільшувати частку на ринку) та мати сукупність конкурентних переваг серед інших учасників ринку [10]
Лаврова Ю.В. (2013)	система взаємодії ресурсів, можливостей та здатностей господарської структури, використання якої створює конкурентні переваги і забезпечує стійку конкурентну позицію на ринку [11]
Гарафонов О.І. (2013)	потенційна можливість суб'єкта зберігати своє конкурентне положення за змінних умов зовнішнього середовища, при цьому вже є сформовані конкурентні переваги даного підприємства, а також забезпечується мотивація його інноваційної діяльності [12]
Карачина Н.П., Перцата Л.І. (2014)	відкрита багатоелементна, ієрархічна та динамічна система, яка включає в себе можливості, компетенції, інноваційність та ресурси внутрішнього середовища підприємства, і спрямовується на отримання конкурентних переваг підприємством в умовах мінливого зовнішнього середовища, яке при раціональному й ефективному використанні ресурсів забезпечить підприємству досягнення поставлених цілей та завдань у довгостроковому та короткостроковому періоді [13]
Толпежніков Р.А., Ткачова А.Р. (2014)	оцінка можливості реалізації здатності сконцентрувати ресурси протягом лагу часу для формування стійких конкурентних переваг в конкретний момент функціонування підприємства [14]

Продовження табл. 1

1	2
Мельник Т.С. (2015)	внутрішні й зовнішні можливості (потенції) підприємства, які дозволяють йому успішно вести конкурентну боротьбу за рахунок формування й застосування конкурентних переваг, адаптованих до змін зовнішнього середовища, завдяки ефективному використанню наявних матеріальних і нематеріальних ресурсів [15]
Рябенко В.В. (2015)	системна сукупність стратегічних ресурсів, компетенцій та ринкових можливостей, яка спрямовує взаємодію функціональних сфер діяльності підприємства на забезпечення конкурентних переваг та високої результативності функціонування в умовах конкурентного середовища [16]
Гросул В.А., Афанасьєва М.В., Янчев А.В. (2016)	динамічна, системна сукупність можливостей забезпечувати конкурентостійкість у сфері торговельної діяльності, що утворюється шляхом трансформації потенціалу підприємства в конкурентний потенціал під впливом конкуренції та визначається наявністю і рівнем використання фактичних і потенційних конкурентних переваг підприємства [17]
Стахова М.В., Малик О.В. (2017)	конкурентні можливості фірми внутрішнього і зовнішнього характерів, які дозволяють суб'єкту господарювання підтримувати ефективну конкурентну боротьбу на ринку завдяки створенню конкурентних переваг, що передбачають використання матеріальних і нематеріальних ресурсів [18]

Дані табл. 1 свідчать про наявність певної варіації думок вітчизняних дослідників щодо сутнісної та структурної (як базової, так і компонентної) характеристики конкурентного потенціалу підприємств.

Разом з тим слід відмітити той факт, що у переважній більшості розглянутих наукових праць зазначається на динамічній природі та постійній трансформації конкурентного потенціалу підприємства під дією ряду чинників.

Дещо сильніше різняться думки науковців щодо компонентної структури конкурентного потенціалу підприємств: переважна більшість учених схилиються до того, що конкурентний потенціал підприємства за фактом є ринковим потенціалом [3, 5-18], інші ж дослідники додатково зазначають на важливості таких елементів як виробничий [4, 15, 18], трудовий [4], управлінський [5], інноваційний [7, 9, 13], фінансовий [4] і стратегічний [12-13, 16] потенціали.

ВИСНОВКИ

Таким чином, спираючись на результати проведеного теоретичного дослідження та адаптуючи їх з урахуванням специфіки функціонування підприємств автомобілебудівної галузі, під конкурентним потенціалом підприємства автомобілебудування пропонуємо розуміти сукупність реалізованих і потенційних виробничих, кадрових, управлінських, інноваційно-інвестиційних, фінансових, стратегічних і ринкових ресурсів автовиробника, що забезпечують конкурентоспроможність автомобілебудівної продукції на ринку продажу автомобілів та ефективність всіх видів діяльності автомобілебудівного підприємства на різних етапах його життєвого циклу.

Сутнісна характеристика конкурентного потенціалу автомобілебудівного підприємства опосередковано вказує на його структурну характеристику. Так, слід виділяти базову та компонентну структуру конкурентного потенціалу підприємства автомобілебудівної галузі.

Базова структура конкурентного потенціалу автомобілебудівного підприємства включає два елемента – реалізовану та нереалізовану (потенційну) частини.

Компонентна структура конкурентного потенціалу автомобілебудівного підприємства містить такі елементи як виробничий, кадровий, управлінський, інноваційно-інвестиційний, фінансовий, стратегічний

і ринковий потенціали.

Список використаних джерел

1. Шевченко І.Ю. Історична еволюція та сучасна інтерпретація дефініції сутності категорії «конкурентоспроможність підприємства автомобілебудування». *Бізнес Інформ*. 2018. № 1. С. 20-27.
2. Шевченко І.Ю. Сутнісна характеристика конкурентоспроможності продукції підприємства автомобілебудування. *Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал*. 2018. № 3/1. С. 27-31.
3. Кирчата І.М., Поясник Г.В. *Управління конкурентоспроможністю підприємства в глобальному середовищі*. Харків: ХНАДУ, 2009. 160 с.
4. Смагач О.І. *Методологічні основи формування конкурентного потенціалу підприємств в умовах зростання відкритості української економіки*. Вісник Хмельницького національного університету. 2009. № 5. С. 184-191.
5. Гудзинський О.Д., Судомир С.М., Гуренко Т.О. *Управління формуванням конкурентоспроможного потенціалу підприємств (теоретико-методологічний аспект)*. Київ: ІПК ДСЗУ, 2010. 212 с.
6. Інвестиційно-інноваційні чинники формування, розвитку й управління конкурентоспроможним потенціалом підприємства / Д.В. Солоха та ін. Донецьк: СПД Купріянов В.С., 2010. 400 с.
7. Сімонова В.С. Підходи до визначення поняття «конкурентний потенціал» та його роль у формуванні конкурентоспроможності підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011. № 6. С. 194-195.
8. Близнюк С.В., Остапенко А.В. Конкурентний потенціал підприємства як категорія сучасних економічних досліджень. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 7. С. 40-42.
9. Гончаренко І.М. Конкурентний потенціал підприємства: сутність та модель розвитку. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету*. Серія: Економічні науки. 2012. Вип. 32(1). С. 148-152.
10. Омельчак Г.В. Інституціональне середовище та сутність конкурентного потенціалу корпорацій. *Держава та регіони*. Серія: Економіка та підприємництво. 2013. № 3. С. 121-125.
11. Лаврова Ю.В. Оцінка конкурентного потенціалу підприємства. *Економічний аналіз*. 2013. Вип. 12. Ч. 3. С. 231-235.
12. Гарафонов О.І. Формування конкурентного потенціалу підприємства на основі мотивації інноваційної діяльності та реалізації його конкурентних переваг. *Моделювання регіональної економіки*. 2013. № 1. С. 283-288.
13. Карачина Н.П., Перцата Л.І. Конкурентний потен-

ціал та його роль у формуванні конкурентоспроможності підприємства. *Економічний простір*. 2014. № 86. С. 164-172.

14. Толпежников Р.А., Ткачева А.Р. Понятийный аппарат экономической категории «конкурентный потенциал предприятия». Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2014. Вип. 1(10). Т. 1. С. 143-150.

15. Мельник Т.С. Удосконалення теоретико-методичних засад управління конкурентоспроможністю підприємства та оцінки його конкурентного статусу. Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. Проблеми економіки транспорту. 2015. Вип. 9. С. 19-29.

16. Рябенко В.В. Формування конкурентного потенціалу промислових підприємств. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2015. № 3(1). С. 15-20.

17. Гросул В.А., Афанасьєва М.В., Янчев А.В. Управління конкурентним потенціалом підприємств роздрібною торгівлі. Харків: ХДУХТ, 2016. 244 с.

18. Стахова М.В., Малик О.В. Конкурентний потенціал як основа формування конкурентоспроможності підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 16. С. 468-473.

References

1. Shevchenko I.Yu. Historical evolution and current interpretation of the definition of essence of the category of «competitiveness of enterprise of the automobile industry». *Business Inform*. 2018. № 1. pp. 20-27. (in Ukrainian)
2. Shevchenko I.Yu. Essential characteristics of the competitiveness of the automotive enterprise products. *Economics. Finance. Law: monthly information and analytical magazine*. 2018. № 3/1. P. 27-31. (in Ukrainian)
3. Kyrchata I.M., Poyasnyk G.V. Management of the enterprise's competitiveness in the global environment. Kharkiv: KhNAHU, 2009. 160 p. (in Ukrainian)
4. Smagach O.I. Methodological bases of the formation of the competitive potential of enterprises in conditions of the growth of the openness of Ukrainian economy. *Bulletin of the Khmelnytsky national university*. 2009. № 5. pp. 184-191. (in Ukrainian)
5. Gudzytsky O.D., Sudomyr S.M., Gurenko T.O. Management of the formation of the competitive potential of enterprises (theoretical and methodological aspect). Kyiv: IPT SESU, 2010. 212 p. (in Ukrainian)
6. Investment and innovational factors of the formation, development and management of the competitive potential of enterprise / D.V. Solokha et.al.. Donetsk: SEA Kupriyanov V.S., 2010. 400 p. (in Ukrainian)
7. Simonova V.S. Approaches to the definition of «compe-

titive potential» and its role in the formation of the enterprise's competitiveness. *Formation of the market relations in Ukraine*. 2011. № 6. pp. 194-195. (in Ukrainian)

8. Blyznyuk S.V., Ostapenko A.V. Competitive potential of entrepreneurship as the category of the modern economic research. *Investments: practice and experience*. 2011. № 7. pp. 40-42. (in Ukrainian)

9. Honcharenko I.M. Competitive potential of enterprise: essence and development model. *Collection of the scientific works of the Cherkasy state technological university. Series: Economic sciences*. 2012. Issue 32(1). pp. 148-152. (in Ukrainian)

10. Omelchak H.V. Institutional environment and essence of the competitive potential of corporations. *State and regions. Series: Economics and entrepreneurship*. 2013. № 3. pp. 121-125. (in Ukrainian)

11. Lavrova Yu.V. Estimation of the competitive potential of enterprise. *Economic analysis*. 2013. Issue 12. Part 3. pp. 231-235. (in Ukrainian)

12. Garafonova O.I. Formation of the competitive potential of enterprise on the basis of motivation of the innovation activity and the realization of its competitive advantages. *Modeling of the regional economy*. 2013. № 1. pp. 283-288. (in Ukrainian)

13. Karachyna N.P., Pertsata L.I. Competitive potential and its role in the formation of the competitiveness of enterprise. *Economic space*. 2014. № 86. pp. 164-172. (in Ukrainian)

14. Tolpezhnikov R.A., Tkacheva A.R. Conceptual apparatus of the economic category «competitive potential of enterprise». *Theoretical and practical aspects of the economics and intellectual property*. 2014. Issue 1(10). Vol. 1. pp. 143-150. (in Russian)

15. Melnyk T.S. Improvement of the theoretical and methodological bases of the management of the competitiveness of enterprise and the assessment of its competitive potential. *Collection of the scientific works of the Dnipropetrovsk national university of railway transport named after academician V. Lazarian. Problems of the transport economy*. 2015. Issue 9. pp. 19-29. (in Ukrainian)

16. Ryabenko V.V. Formation of the competitive potential of the industrial enterprises. *Problems and prospects of the entrepreneurship development*. 2015. № 3(1). pp. 15-20. (in Ukrainian)

17. Grosul V.A., Afanasyeva M.V., Yanchev A.V. Management of the competitive potential of enterprises of the retail trade. Kharkiv: KhSUFTT, 2016. 244 p. (in Ukrainian)

18. Stahova M.V., Malyk O.V. Competitive potential as basis of the formation of the competitiveness of enterprise. *Global and national problems of economy*. 2017. Issue 16. pp. 468-473. (in Ukrainian)